

Yerevan, Republic of Armenia
2 Arshakuniats, 15 floor
tel. 568 968, 586 529 fax 528 752
news@aravot.am
www.aravot.am

Արավոտ

օրաթերթ
հրատարակվում է 1994 թ.
գինը՝ 150 դրամ

87/4183/ 10 մայիսի 2012 հինգշաբթի

ISSN 1829-2224
1 2 0 7 5 >
9 771829 222003

Անկարգության հիմքը

Հայաստանում սահմանադրական կարգ է ժողովրդավարություն հաստատելը մեր ազգի իսկապես կարևորագույն խնդիրն է: Սակայն վերջին 20 տարում ընդդիմությունը, կարծում են, մեթոդաբանական սխալ է թույլ տալիս՝ ղեկավարել, որ կարգը է ժողովրդավարությունը կարող են առաջանալ «այս հանցավոր իշխանությունից ազատվելու» արդյունքում: «Այս իշխանությունը» ՀՀԾ-ական, թոշարյանական կամ հանրապետական, միայն օգտվում են կարգի բացակայությունից (ոմանք, ասում են, միլիարդներ են դիզել), բայց անկարգությունը ստեղծողը ամենեւին էլ նրանք չեն:

Առաջին հանրապետության վերնախավը բաղկացած էր կրթված, զարգացած մարդկանցից, որոնք զուցե անձամբ չէին «լափում», բայց հետագայում իրենց հուշերում տրտնջում էին ուն նշանակում էին, սկսում էին իրենց դիրքը շարաշահել: Կամ՝ 19-րդ դարի 40-ական թվականների Հայաստանի մասին դատող «Հացի խնդիրը», կարելի է ասել, փաստագրական վեճի հերոսների՝ յասավուլի, մովսիսի կամ գյուղատեսի մտքով անգամ չի անցնում, որ կարելի է արդեւ որեւէ կարգի համաձայն է ոչ թե «ավագակալական» օրենքներով: Եթե Պետերբուրգում մի կայսրը իր ժալատականներով գնար, մյուսը գար, արդյոք դրանով իրավիճակը կփոխվե՞ր: Ցարեր էլ են փոխվել, հետո Գարեբին բուշեիկներն են փոխարինել, հետո էլ ՀՀԾ-ականներն են եկել, բայց դրվածքը մնացել է նույնը: Խնդիրը, հետեւաբար, հարափոփոխ «այս իշխանությունների» մեջ չէ, այլ մեր իրավագիտականության մեջ: Հնարավոր է կլիներ արդյոք Պողոթյանի նկարագրած Աշտարակի գյուղերում արդար է թափանցիկ ընտրություններ անցկացնել:

Ընտրությունները են Սահմանադրությունը Հայաստանի ներկայիս բաղաբացիների մեծ մասի համար չափից դուրս վերացական կատեգորիաներ են: Կա կենցաղային մակարդակով «ճշտի» ընկալում, կան բարեկամական կամ թշնամական տոհմերի փոխհարաբերություններ, կա «ժողովրդի մասին մտածող» բարերար, հայր կամ թագավոր, էլ կան ժողովրդի մասին չմտածող չինովնիկներ (յասավուլի տիտի), որոնց առերես բռնում են, հետեւից հայիտում են, իսկ հոգու խորքում երազում են գրավել նրանց տեղը: Այդպիսի բաղաբացիները հանգիստ կարող են 10000 դրամը վերցնել, քվեարկել ՀՀԿ-ի կամ ԲՀԿ-ի օգտին, իսկ հետո գնալ հանրահավաքի էլ անեծքներ թափել «ժողովրդի մասին չմտածող» իշխանության գլխին:

Ելքը բաղաբացիներից կրթելն ու լուսավորելն է: Ոչ թե դժոճան, ամբոխավարական ճառերով, այլ նախաճառ՝ սեփական օրինակով: Եթե բոլորը թոշուրը նախրի ղեկ վազում են կարմիր լույսի տակ, ղեկը չէ գլխիկոր միանալ այդ նախրին: ավելի ցանկալի է հանքերատար սղասել կանաչ լույսին: Թող որ թո վարքը տարօրինակ թվա:

Գյուրիում մեծամասնականով տարտված թեկնածուն շնորհավորեց իր հաղթած մրցակցին: Որքան գիտեն, դա մեր 20-ամյա դատնության մեջ առաջին դեմքն է: Կատահ են, որ այդ ընտրատարածքում նույնըս եղել են բազմաթիվ խախտումներ: Բայց այդ շնորհավորանքը նոր մշակույթի փոքրիկ սաղմ է: Որովհետեւ սահմանադրական կարգը է ժողովրդավարությունը նախաճառ մշակույթ են:

ԱՐԱՍ ԱՐԱՎՈՏԱՅԱՆ

«Պաշիկներ» կամ 10 հազար դրամ՝ իրավական դիրքորոշման արդյունքում

Ընտրություններին երկու դեմք հայտնաբերվեց, երբ ընտրողը մի դեմքում՝ դատաւան, մյուս դեմքում՝ առանց դատաւանի 10 հազարական դրամ էր դրել քվեաթերթիկի ծրարում «բզների կանգնի», «չեք մարսելու» գրառմամբ: Երեկ Aravot.am-ը ԿԸՀ նախագահ Տիգրան Սուկոյանից հետաքրքրվեց, թե ի՞նչը կարող էր, ըստ նրա, ստիպել ընտրողին նման քայլ անել: Նա դատաւանացեց. «Երկու դեմք է եղել այդպիսի, հիմա երկու ընտրողն էլ ունեն խիստ յուրօրինակ վերաբերմունք՝ որեւէ երեսիցի նկատմամբ: Այս դատաւանում ի՞նչն է ստիպել, ես կարծում եմ՝ քվեարկության գաղտնիության սկզբունքի դատաւանությունը մեզ հնարավորություն չի տա երբեւ բացահայտելու, թե ուրքեր են եղել այդ բաղաբացիները, որ կարողանանք հասկանալ, թե ինչից դրված են դիմել նման քայլի: Դա եղել է վերջիններիս իրավական դիրքորոշման արդյունքը: Եթե հիշում եք, մենք հայտնաբերել ենք ժամանակին քվեաթերթիկ՝ շրջանակի հետքերով: Հիմա ի՞նչն է ստիպել ընտրողին այդպես վարվել քվեաթերթիկի հետ՝ սեփական կամարտահայտությունը»:

Կարդացեք նաեւ՝ էջ 2:

ՍՈՒՐՅԱԼԴԱԿ

«Միջազգային դիտորդները հիացմունքից ուշաթափվել են»

«Եվրոպան ծափահարեց, միջազգային դիտորդները հիացմունքից ուշաթափվեցին, իսկ Հայաստանի բաղաբացիները մի քանի օր է՝ չգիտեն ինչ ասեն՝ նման այն կուսակցությունների, որոնք իրենց վերջնական խոսքը կարծես թե դեռ չեն ասել»,- ընտրությունների մասին իր տղավորությունները Aravot.am-ին հայտնեց գրող, հրատարակախոս Կարինե Խոդիկյանը: Նրա կարծիքով՝ աննախադեղ խորհրդարան է մեծավորվելու, իր տեսակը չունեցող՝ «հայկական ժողովրդական խորհրդարան»:

Իրենց ամբիցիաներին հազուրդ տալու համար՞ են գալիս

Aravot.am-ի հետ զրույցում Հանրապետական կուսակցության համամասնական թեկնածու Շուշան Պետրոսյանը, անդրադառնալով մամուլում տեղ գտած հրատարակումներին, թե ՀԱԿ-ի հանրահավաքը սկսվեց ՀՀԿ-ի գինանշանով դրոշմերի ու կուսակցության դաշտոնյաների լուսանկարների այրմամբ, կարծիք հայտնեց, որ դա առնվազն ոչ կոռեկտ դատարան էր. «Դա՞ է քայլը... Եթե անհավանական էր լուծի, նրանք մեզատիվ են լցնում, բայց ատելությունը հայր հայի մեջ լցնելով՝ երկիր չեն կառուցի, ուրախացել էի՝ ՀԱԿ-ից մարդ է անցել Ազգային ժողով՝ բանավեճի, բայց ա՛յդ մակարդակով, դրոշ վառելով, այդ դեմքում ի՞նչ իմաստ ունի: Իրենք իրենց ամբիցիաներին հազուրդ տալով, թե՛ ժողովրդին ծառայելու համար են գալիս»:

ՀՀԿ-ն վարչապետի թեկնածության հարց չի քննարկել

Նախնական արդյունքներով՝ մայիսի 6-ի խորհրդարանական ընտրություններում հաղթանակ տարած Հանրապետական կուսակցությունը առայժմ վարչապետի դաշտոնում Տիգրան Սարգսյանին փոխարինելու հարց չի քննարկել: «Ազատություն» ռադիոկայանին տված հարցազրույցում Հանրապետական կուսակցության փոխնախագահ Գալուստ Սահակյանն ասել է, որ այդ հարցը բաղաբացի թիմերի հետ ղեկը է քննարկել: «Առայժմ այդ հարցը Հանրապետական չի քննարկել, դա առաջ ընկնել կնշանակեր»,- ասել է ՀՀԿ փոխնախագահը:

ԲԱՐԻ ԼՈՒՅՍ

Ասուլիս

Այսօր, ժամը 13-ին, «Փաստարկ» մամուլի ակումբի հյուրն է ՀԲԴՄ կուսակցության նախագահ Խոսրով Հարությունյանը:

Եղանակ

Երեւան +13 +26,
Շիրակ +3 +18,
Կոտայք +3 +18,
Գեղարքունիք +3 +18,
Լոռի +6 +20,
Տավուշ +8 +23,
Արագածոտն լեռներ +3 +18,
Արագածոտն Գավառ +3 +18,
Արարատ +12 +27,
Արմավիր +12 +27,
Վայոց ձոր լեռներ +3 +18,
Վայոց ձոր նախալեռն. +12 +27,
Սյունիքի հովիտներ +10 +27,
Սյունիքի նախալեռներ +5 +20,
Արցախ +9 +23

Կարուսե՛լ, թե՞ հետընտրական քարոզչական հնարք

Նախորդ օրը ՀԱԿ հանրահավաքում Արամ Մանուկյանը անվավեր քվեաթերթիկների այրեցնելու մեծ քանակությամբ ցուցանելու նպատակով...

Հ. ՁԵԲԵՆԵՐ

Ի սկզբանե ակնկալիք չեն ունեցել

Տավուշի մարզային «Տեսակայուն» լրատվական կայքում խորհրդարանական ընտրություններից ամփոփելու...

«Սիվիլիթաս» հիմնադրամը հրավիրում է ձեզ հերթական հանրային բանավեճին, որին մասնակցելու հրավիրվել են մայիսի 6-ին կայացած ընտրությունների արդյունքում...

Բանավեճը տեղի կունենա այս հինգշաբթի՝ մայիսի 10-ին, ժամը 14:00-ին, «ԱՐՎԻ Պլազա» հյուրանոցի «ԱՐՎԻ» սրահում:

Մասնակցությունը միայն նախնական գրանցումով

«Առավոտ»-ը Եթե ընդհանրացնելու լինենք, Ձեր գնահատմամբ՝ որո՞նք էին այս ընտրությունների ամենամեծ խնդիրները:

Սամվել Աբրահամյանը Այս ընտրություններում ամենամեծ խնդիրները ցուցակների ուժեղացումն էր, կրկնաքվեարկություններն ու ընտրակաշարի համատարած բաժանումը:

Սամվել Աբրահամյանը Այս ընտրություններում ամենամեծ խնդիրները ցուցակների ուժեղացումն էր, կրկնաքվեարկություններն ու ընտրակաշարի համատարած բաժանումը:

Գրիգոր Մկրտչյանը Այս ընտրություններում ամենամեծ խնդիրները ցուցակների ուժեղացումն էր, կրկնաքվեարկություններն ու ընտրակաշարի համատարած բաժանումը:

Մարտինոս Աբրահամյանը Այս ընտրություններում ամենամեծ խնդիրները ցուցակների ուժեղացումն էր, կրկնաքվեարկություններն ու ընտրակաշարի համատարած բաժանումը:

Մարտինոս Աբրահամյանը Այս ընտրություններում ամենամեծ խնդիրները ցուցակների ուժեղացումն էր, կրկնաքվեարկություններն ու ընտրակաշարի համատարած բաժանումը:

Մարտինոս Աբրահամյանը Այս ընտրություններում ամենամեծ խնդիրները ցուցակների ուժեղացումն էր, կրկնաքվեարկություններն ու ընտրակաշարի համատարած բաժանումը:

Մայիսի 6-ին ընտրությանը չեն եղել

Մայիսի 6-ի ԱԺ ընտրությունների ընթացքի և արդյունքների վերաբերյալ Դեն առ դեմ բանավեճում են ՀՀԿ խորհրդի անդամ Հովհաննես Սահակյանը և ՀԱԿ անդամ, ՀՀԾ վարչության փոխնախագահ Սամվել Աբրահամյանը:

Մարտինոս Աբրահամյանը Այս ընտրություններում ամենամեծ խնդիրները ցուցակների ուժեղացումն էր, կրկնաքվեարկություններն ու ընտրակաշարի համատարած բաժանումը:

Մարտինոս Աբրահամյանը Այս ընտրություններում ամենամեծ խնդիրները ցուցակների ուժեղացումն էր, կրկնաքվեարկություններն ու ընտրակաշարի համատարած բաժանումը:

Մարտինոս Աբրահամյանը Այս ընտրություններում ամենամեծ խնդիրները ցուցակների ուժեղացումն էր, կրկնաքվեարկություններն ու ընտրակաշարի համատարած բաժանումը:

Մարտինոս Աբրահամյանը Այս ընտրություններում ամենամեծ խնդիրները ցուցակների ուժեղացումն էր, կրկնաքվեարկություններն ու ընտրակաշարի համատարած բաժանումը:

Մարտինոս Աբրահամյանը Այս ընտրություններում ամենամեծ խնդիրները ցուցակների ուժեղացումն էր, կրկնաքվեարկություններն ու ընտրակաշարի համատարած բաժանումը:

Մարտինոս Աբրահամյանը Այս ընտրություններում ամենամեծ խնդիրները ցուցակների ուժեղացումն էր, կրկնաքվեարկություններն ու ընտրակաշարի համատարած բաժանումը:

Մարտինոս Աբրահամյանը Այս ընտրություններում ամենամեծ խնդիրները ցուցակների ուժեղացումն էր, կրկնաքվեարկություններն ու ընտրակաշարի համատարած բաժանումը:

Մարտինոս Աբրահամյանը Այս ընտրություններում ամենամեծ խնդիրները ցուցակների ուժեղացումն էր, կրկնաքվեարկություններն ու ընտրակաշարի համատարած բաժանումը:

Մարտինոս Աբրահամյանը Այս ընտրություններում ամենամեծ խնդիրները ցուցակների ուժեղացումն էր, կրկնաքվեարկություններն ու ընտրակաշարի համատարած բաժանումը:

Գրիգոր Մկրտչյանը Այս ընտրություններում ամենամեծ խնդիրները ցուցակների ուժեղացումն էր, կրկնաքվեարկություններն ու ընտրակաշարի համատարած բաժանումը:

Մարտինոս Աբրահամյանը Այս ընտրություններում ամենամեծ խնդիրները ցուցակների ուժեղացումն էր, կրկնաքվեարկություններն ու ընտրակաշարի համատարած բաժանումը:

Մարտինոս Աբրահամյանը Այս ընտրություններում ամենամեծ խնդիրները ցուցակների ուժեղացումն էր, կրկնաքվեարկություններն ու ընտրակաշարի համատարած բաժանումը:

Մարտինոս Աբրահամյանը Այս ընտրություններում ամենամեծ խնդիրները ցուցակների ուժեղացումն էր, կրկնաքվեարկություններն ու ընտրակաշարի համատարած բաժանումը:

Մարտինոս Աբրահամյանը Այս ընտրություններում ամենամեծ խնդիրները ցուցակների ուժեղացումն էր, կրկնաքվեարկություններն ու ընտրակաշարի համատարած բաժանումը:

Մարտինոս Աբրահամյանը Այս ընտրություններում ամենամեծ խնդիրները ցուցակների ուժեղացումն էր, կրկնաքվեարկություններն ու ընտրակաշարի համատարած բաժանումը:

Մարտինոս Աբրահամյանը Այս ընտրություններում ամենամեծ խնդիրները ցուցակների ուժեղացումն էր, կրկնաքվեարկություններն ու ընտրակաշարի համատարած բաժանումը:

Ստորություն է, երբ փորձ է արվում ազգային արժեքները յուրացնել

Շուշիի ազատագրման օրվանից անցել է 20 տարի: Aravot.am-ը ուզում է փորձագետ Արծրունի Հովհաննիսյանից հետաքրքրվել՝ իրականում ո՞նք է հաղթանակն էր Շուշիի ազատագրումը:

Մարտինոս Աբրահամյանը Այս ընտրություններում ամենամեծ խնդիրները ցուցակների ուժեղացումն էր, կրկնաքվեարկություններն ու ընտրակաշարի համատարած բաժանումը:

Բակո Սահակյանի, ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսյանի, Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Բ-ի և ԼՂՀ բարձրաստիճանի մարտիկների կողմից հարթակին մատած էր նաև ՀՀ երկրորդ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը:

Պարոն Հովհաննիսյանը Ելեց, որ դեռ այդպիսի չկան, սակայն անաչլիկա օրերին սոստանի են զարգացումներն ու սարկանքներն արդիւնաբերական կողմից:

ՏԱԹԵԿ ԳՐԱՌԻԹՅՈՒՆՆԵՐ

«Պայքարի ուղին տեղափոխվում է Ազգային ժողովի ամբիոն»

Պետրոս Մակեյանը՝ ՀԱԿ-ի սխալների մասին

«Ժողովրդավարական հայրենիք» կուսակցության նախագահ, ՀԱԿ անդամ Պետրոս Մակեյանը նախօրեին Ազատության հրապարակում ՀԱԿ-ի հանրահավաքից դուրս գալու օրը հայտարարել էր: Չնայած Կոնգրեսը բազմաթիվ ընտրախախտումներ է արձանագրել, բայց, ըստ դարձյալ Մակեյանի, սահմանափակվելու է միայն այդ վերջին հանրահավաքով ու ընտրությունների արդյունքները Սահմանադրական դատարանում բողոքարկելով: «Ես տեսնում եմ, որ դաշինքի ուղին, վերջին հանրահավաքում հստակ նախաշեղծվեց, տեղափոխվում է Ազգային ժողովի ամբիոն»: Ես խոսքերով ի տարբերություն Դաշնակցության ու «Ժառանգության», որոնք ես միայն 6-ին ընտրախախտումներ են արձանագրել, բայց կարծես թե բողոքարկելու մտադրություն չունեն, ՀԱԿ-ը ինիտացիոն փորձառից դուրս գալու մտադրություն ստեղծեց՝ հասկացնելով, որ փորձառից դուրս գալու թողնելու է 2-րդ աստիճանի վրա: «Մենք Կոնգրեսի լուրջ մաս ենք կազմում, բայց լուրջ որոշումներին մեր կուսակցությունը գրեթե մասնակից չէ», - ղեկավար Պետրոս Մակեյանը՝ բացատրելով, թե ինչու են, այնուամենայնիվ,

աստարել ՀԱԿ-ին: «Ծառ որոշումների հետ համաձայն չենք եղել, բայց փորձել ենք չխոչընդոտել այդ գործելաոճին, որ ընտրությունների այսօրվա արդյունքների դարձյալ մեղադրանքներ չհնչեն մեր կուսակցության հասցեին: Այն, ինչ կատարվեց ընտրության օրը, ամիսներ շարունակ կատարված ընտրակեղծիքների խաղաղ արձանագրման երետույթ էր»: Պետրոս Մակեյանը թվարկեց ՀԱԿ-ի մի քանի որոշումներ, որոնք հետ իրենք համա-

կարողացավ հաղթահարել 7 տոկոսի շեմը: Կոնգրեսի սխալ հաշվարկներն էին հիմնական դատարանը, որոնք ի վնաս էին հենց Կոնգրեսին»: Պետրոս Մակեյանը ՀԱԿ-ին մեղադրեց դիրքերը թուլացնելու հարցում: «Ես մեղադրում եմ ոչ թե ժողովրդին, որ նախընտրեց ընտրակաշառքը, այլ Կոնգրեսին, որ թույլ չտվեց ժողովրդին իր մեջ տեսնել այն այլընտրանքը, որը տեսնում էր մեկ տարի առաջ»: Մեր գրուցակցի համոզմամբ՝ ՀԱԿ-ից բացի, ընդդիմադիր մյուս քաղաքական ուժերն էլ են չկողմնորոշված քայլեր առնում: «Ընդդիմությունը չի կարողանում կողմնորոշվել ոչ ստանդարտ գործելաոճում, նրանք իշխանության համար դարձել են կանխատեսելի, իսկ կանխատեսելի ընդդիմությունը իշխանության համար խնդիր չի ստեղծում, ու իշխանության վարչախումբը կարողանում է առավելագույն արդյունքի հասնել հենց ընդդիմադիր ուժերի կանխատեսելի դառնալու արդյունքում: Բայց դա իշխանության համար հաղթանակ չէ. երբ մի իշխանություն իր ժողովրդին առք ու վանառքի առարկա է դարձնում, ուրեմն դարձյալ են իշխանությունը, ժողովուրդը, եւ ղեկավարներն էլ վտանգված են: ԱՐԹԵԼԵ ՍԻՄՈՆՅԱՆ

«Որեւ քաղաքական ուժ թեկուզ եւ մեծամասնություն ունեցող, չդեռ է եւ չի կարող մեզ կաշկանդել»

Մի թերթի տված հարցազրույցում ԲՀԿ-ական Տիգրան Ուրիխանյանը ասել էր, որ Հայաստանի Հանրապետության Վարդան Օսկանյանի տեսակետները՝ հնարավոր կոալիցիայի մասին, համաձայնեցված չեն եղել ԲՀԿ քաղաքականության հետ: Սա նկատի ունենալով՝ Aravot.am-ը Տիգրան Ուրիխանյանին հարցրեց. «Սա նշանակում է, որ Դուք հակառակ կարծիք ունեցե՞ք»:
 «Ոչ, - ղեկավար Տիգրան Ուրիխանյանը: - Լրագրողից հնչել է հարց, թե արդյոք միասնական շտաբի անունից խոսելիս Հայաստանի վերակազմում է կուսակցության տեսակետը: Ես ասել եմ, որ մեր հարցում արդեն կա միասնական, ինչպես նշեցիք, Հայաստանի խոսել է միասնական շտաբի անունից: Ինչ վերաբերում է Օսկանյանի արտահայտած անձնական տեսակետին, նշել եմ, որ այն քաղաքականության շրջանակներում քննարկման առարկա չի դարձել, եւ վերջին շաբաթը չի նշանակում, որ ես կողմ եմ կոալիցիային կամ հակառակը: Հանդիսանալով ԲՀԿ քաղաքականության անդամ՝ հարկադրված եմ սղասելու կուսակցության դաշտոնական եզրակացությունը: Մինչդեռ անձնական կարծիքս հետևյալն է՝ մեզ վստահել են թվով շուրջ կես միլիոնի հասնող քաղաքացիներ՝ դրանից բխող բոլոր հետևանքներով: Մեր խոսքը ծանրակշիռ է լինելու, իսկ քայլերը՝ վճռական: Մենք ղեկավար քաղաքացիները մեզ հետ կապված բոլոր հույսերը՝ առանց բացառության, եւ որեւէ այլ քաղաքական ուժ թեկուզ եւ մեծամասնություն ունեցող, չդեռ է եւ չի կարող մեզ կաշկանդել»: Լ. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Մոսկվայում ձերբակալվածների թիվն անցել է 750-ից

Արդեն մի քանի օր է՝ ոստիկանությունը Մոսկվայում զանգվածային ձերբակալություններ է իրականացնում փողոցներում, որտեղ ընդդիմադիրները փորձում են «քաղաքական զբոսանքներ» անցկացնել Վլադիմիր Պուտինի նախագահության դեմ, հաղորդում է «Ազատություն» ռ/կ-ը: Վերջին տեղեկությունների համաձայն՝ ձերբակալվածների քանակը արդեն 750 մարդ է, այդ թվում՝ ընդդիմության առաջնորդներ Ալեքսեյ Նավալինը եւ Սերգեյ Ուրալցովը: Երկուսն էլ մեղադրվում են ոստիկանությանը չենթարկվելու համար եւ, վարչական տույժից բացի, կարող են նաեւ 15-օրյա կալանքի դատադատվել: Ընդդիմադիրների նկատմամբ բռնությունները սկսվեցին անցած կիրակի, երբ Պուտինի երդմնակալությունից մեկ օր առաջ ընդդիմությունը փորձեց երթ եւ հանրահավաք անցկացնել մայրաքաղաքի կենտրոնում: «Մոսկվան դեմ է Պուտինին, Ռուսաստանը՝ առանց Պուտինի», - հայտարարում էին ընդդիմադիրները: «Տղամարդկանց է, թե մոսկվայում արտակարգ դրություն է մտցված կամ դառնալիս է մահ», - հայտարարել է «Արդար Ռուսաստան» խմբակցության ղեկավար Գեորգի Գուրկովը՝ ընդգծելով. «Եթե մեր երկրում այլեւս հանցանք է համարվում հուշարձանի աստիճանահարթակին մտնելն ու կիթառի տակ երգելը, ապա մենք վերջնականապես վերածվում ենք ոչ թե մոսկովյան ավտորիտար, այլ ոստիկանական ու բռնադատական ղեկավարության»:

ՀՀԿ-ն հակված է կոալիցիա կազմելու

Հայաստանի վարչապետ, իշխող Հանրապետական կուսակցության գործադիր մարմնի անդամ Տիգրան Սարգսյանը երեկ Երեւանի Հաղթանակի զբոսայգում, ղառախախտելով «Ազատություն» ռադիոկայանի հարցին, հայտարարեց, որ առաջիկայում Հայաստանում «տեղի են ունենալու այնպիսի փոփոխություններ, որ ժողովուրդն իր կյանքում զգա դրանք»:

Հայաստանի Ազգային ժողովի եւ կառավարության անդամները՝ խորհրդարանի նախագահ Սամվել Լիկոյանի ու վարչապետ Տիգրան Սարգսյանի զինավորությանը, այցելել էին Հաղթանակի զբոսայգի՝ մասնակցելու Հաղթանակի եւ խաղաղության տոնի աղթի կազմակերպված տոնակա միջոցառմանը: Միջոցառման ղառախախտման մասին հետո, երբ Ազգային ժողովի նախագահն ու վարչապետը ճաշում էին Սեն հայրենական դաշտերում վերաբերյալից հետո, լրագրողները անմիջապես շրջադաշտեցին այն սեղանը, որի շուրջ նստած էին Սամվել Լիկոյանը ու Տիգրան Սարգսյանը: «Մեր ժողովրդի կյանքը բարելավվելու է», - ասաց վարչապետը՝ ի ղառախախտման «Ազատություն» ռադիոկայանի հարցին, թե փոփոխություններ շա՞տ են լինելու, ինչպես ՀՀԿ-ն խոստանում էր իր նախընտրական՝ «Հավատարմ, որ փոխենք» կարգախոսով: Հարցին, թե արդյոք նոր կոալիցիա կազմելու վերաբերյալ արդեն ղառախախտվածություններ կա՞ն, վարչապետը հակիրճ ղառախախտեց. «Այժմ գնում են բանակցություններ»: Այստեղ Ազգային ժողովի նախագահ Սամվել Լիկոյանը առաջարկեց վարչապետին խմել «բանակցության հաջողության համար»: Մի փոքր անց լրագրողների խնդրանքով կրկին անդրադառնալով նոր հնարավոր կոալիցիայի կազմավորմանը՝ վարչապետը հավելեց. «Հիմա դեռես խնդրումների փուլն է, լցվեք համբերությամբ մի քանի օր, եւ ամեն ինչ ղառախախտեմք: Վարչապետն ասաց՝ Հանրապետականը հակված է կոալիցիա կազմելու: Այն հարցին, թե արդյոք «Բար-

գավան Հայաստան» կուսակցությունը հրավիրվելու է նոր կոալիցիա, Տիգրան Սարգսյանը արձագանքեց. «Այս դաշտի դրությամբ ես գեթ կնամ որեւէ գնահատականներին: Տիշտ չէ հիմա անհատականներ տալ, երբ հիմա այնպիսի փուլ է, որ մենք ղեկավար կարողանանք ամփոփել ընտրությունների արդյունքները եւ տեսնել, թե ինչ տարբերակներ կան: Դրա համար այս դաշտի դրությամբ գնահատականներ տալը սխալ է, ղեկավար է լցվել համբերությամբ, մի քանի օրից ամեն ինչ ղառախախտեմք: Այս դաշտի դրությամբ մենք ոչ մի բան չենք բացառում»: Տիգրան Սարգսյանը անդրադարձավ նաեւ մամուլում շրջանառվող այն լուրերին,

որ ինքը ղեկավարելու է Ազգային ժողովը. «Ամեն ինչ ասում եմ... իսկ ես ասում եմ՝ շնորհավոր բոլորիդ տոնը, եւ առաջին հերթին մեր վերաբերյալից շնորհավորեմք այս տոնի կառավարությանը եւ ցանկանալով նրանց արողջություն»: «Ես ժողովի անդամները սենց եմ, էի, չեմ թողնում մի կտոր վերաբերյալից հետ վայելեցք», - կատարված բողոքեց վարչապետը: Վարչապետն ու ԱԺ նախագահը խմեցին վերաբերյալից կենցաղը եւ ճաշեցին նրանց հետ: Ճաշացանկում հնդկաձավար էր, մի քանի 100 գրամ օղի, հյութ, հաց ու երշիկ: Ըստ «Ազատություն» ռ/կ-ի

«Աշոցքում ոչ միայն ջալլամ, այլև փիղ է կարելի է բուծել»

Կարծում է Բավրայի ճաքատան նախկին ղեկավարը

Դեռևս երկու ամիս առաջ ԴԴԿ-ական ղեկավար Աշոտ Աղաբաբյանը գյումրիում լրագրողներին վստահեցրեց, որ ղեկավարվող վերընտրվելուց հետո ամենաուշը մայիսի վերջերին ու հունիսի սկզբներին իր ընտրատարածքում Աշոցքի ու Ամասիայի գյուղերում, ջալլամաբուծություն է սկսելու: Պատգամավորը խոստացել էր այնպես անել, որ Հայաստանը 10 տարվա ընթացքում դառնա էկոլոգիապես մաքուր ու առանց խոլեստերինի այս մի արտահանող:

«Առավոտը» Աշոտ Աղաբաբյանի մրցակցից ընդդիմադիր, 70-ամյա ԴԴԿ-ական Շախկո Գորյանից հետաքրքրվեց, թե, որդեկ Աշոցքի բնակիչ, որքանով է իրատեսական համարում վերընտրված ղեկավարի խոստումը, եւ մի՞թե հնարավոր է մոտ 8 ամիս խստաշունչ մեծ ունեցող սահմանափակված վայրերում ջերմային տաք գոտու սովոր կենդանի բազմացնել: Ի տարածքում Բավրայի մաքատան նախկին ղեկավար Շախկո Գորյանը ստիպված եղավ Աժ ղեկավարին հիշեցնել այն, ինչ նա 5 տարիների ընթացքում ղարտավոր էր անել խորհրդարանում:

«Ես, ճիշտն ասած, մասնագետ չեմ, որ իմանամ, թե ջալլամը ինչ բնակիչայական դաշնակցություն կարող է բազմանալ, եթե մի բանից չեմ կարողանում լիարժեք գլուխ հանել, իմ իմացություններն

այդ հարցի վերաբերյալ խախտում են, ուրեմն խուսափում եմ եղ հարցին ղեկավարվելուց: Բայց ես մյուսն եմ ասում. ինձ թվում է՝ ջալլամի կարիքը չկա, որովհետև Աշոցքում, Ամասիայում, լեռնային գյուղերում գյուղացին շատ լավ զբաղվում է գյուղատնտեսությամբ ու անասնադառնությամբ, այ, լավ կլինի, որ գյուղացուն

ինչ-որ հոգսերից ազատվի, օրինակ՝ դիզելային ակցիային հարկը հանել տային, որդեկից ներկրման ժամանակ դիզելային քլորի թանկ չլինի, մատչելի լինի գյուղացիներին, գնեին ու իրենց վարուցանքը կատարեին: Այնպես անեին, որ գյուղացիներն իրենց կոկորդիլը կհանեին, իհնա այնպիսի վիճակ է, որ մարդիկ ծնելու կրվ

մորթում են հաց գնելու համար: 1 լիտր կաթը համեմունք է 130 դրամով, այն դեղում, երբ 7 լիտր կաթից 1 կգ դեղում էր, 130 դրամ արտադրողն է ստանում, 100 դրամ դրա մեջ դեղում սարքողն է ստանում», - ասաց մեր գրուցակիցը: Ըստ նրա, ավելի նպատակահարմար է գյուղատնտեսական առարկաների ընդունման փոքր կայաններ հիմնել, որոնցից մարդիկ իրենց կաթը ոչ թե ղարտավարական եղանակով գործընդերին հանձնեին, այլ՝ տային այնպիսի տեղ, որտեղ կաթը իր արժանի գնահատականը կստանար: Շախկո Գորյանի խոսքերով, այսօր մաքուր մի գլխաբանակի մեջ շատ ավելի է աշխատում, քան միս արտադրող գյուղացին: «Սրանք հարցեր են, որոնք լուծում է ղարտավարի Ազգային ժողովում, առանց ջալլամի, առանց բանի՝ այս հարցերը կարելի էր լուծել, ղարտավարը

այս հարցերը ղարտավարացներ, սա իմ կարծիքն է, գուցե ինքը ավելի լավ տարբերակ գիտի, քան ես, քանի դեռ չգիտեմ, չեմ կարող ասել, կոռեկտ չի լինի, բայց չօգտագործված ռեզերվներ լեռնային դաշնակցություն հսկայական կան: Ես ժողովորդին հողի հետ կառուցում, արտագաղթը կանխելու հսկայական հնարավորություն կա: Վարչապետը եկել է, ասում է, թե կովի կուրծքը ղեկը է տաք ջրով լվանա, հետո կթես, դա գյուղացու կողմից կանգնել չի մշտանալու: Ոնց որ կանգնես ու երեխային ասես՝ տուն-տունիկը ետես մի խաղա: Եղ մարդը կովը կթել, ոչխար ղարտավար է գիտե, նրան ֆինանսական հնարավորություն տուր: Եժան տոկոսներով գյուղատնտեսական վարկեր են մտնում Հայաստան, ո՞ր են եղ վարկերը, Աշոցք չեն հասնում, 24 տոկոսով վարկ վերցնելով՝ գյուղացին տառադրում է տոկոսների տակ, գյուղացուն տուր հնարավորություն, ինքն իր անելիքը գիտի, հողի լեզուն ինքը հազար անգամ լավ է հասկանում, քան մայրաքաղաքից կան օտար երկրներից եկած գիտնականները, անգամ գյուղատնտեսական գծով գիտնականները»: Ըստ Շախկո Գորյանի՝ «Թող բարի լինեն թեթևակյան շաքարի օգտագործման ռեզերվների օգտագործման համար, եթե շարժարագնի, նոր միայն ջալլամ կան միգրացի փիղ ղարտավար»:

ՆՈՒՆԵ ԱՐԵՎԵՍՏԱՆ

Ընտրությունների հետևանքը

Մայիսի 6-ին՝ քվեարկության օրը ստացված ահազանգերի ուսումնասիրությունների արդյունքում հարուցվել է 7 քրեական գործ: Դրանցից 2 գործը ընտրակաշառքի վերաբերյալ է, 3-ը՝ ընտրության մասնակցող անձանց լիազորությունների իրականացմանը խոչընդոտելու, 1-ը՝ լրագրողի մասնագիտական գործունեությունը խոչընդոտելու համար: 7 քրեական գործերից 5-ով բնակչությունը իրականացնում է Հատուկ բնօրհան ծառայությունը, 2-ը՝ ՀՀ ոստիկանությունը:

Ռ. Մ.

Վարչապետը այցելել է հիվանդանոց

Վարչապետ Տիգրան Սարգսյանը եւ ՀՀ Ազգային ժողովի նախագահ Սամվել Լիկայանը այցելել են Երեւանի «Էրեբունի» բժշկական կենտրոն եւ ճառագայթային բժշկության եւ այրվածքների գիտական կենտրոն՝ տեսակցել մայիսի 4-ի երեկոյան Հանրապետության հրատարակված տեղի ունեցած ղարտավարից տուժածներին: Վարչապետը գրուցել է նրանց հետ միասին արողությունը:

Կառավարության ղեկավարին զեկուցվել է, որ տուժածների առողջական վիճակը բավարար է եւ նրանց կյանքին ոչինչ չի սպառնում: Առաջիկայում՝ ամբողջովին աղբյուրվելուց հետո, նրանք բոլորը դուրս կգրվեն հիվանդանոցներից:

«Էրեբունի» բժշկական կենտրոնում ներկայում բուժվում է ստանում ղարտավարից տուժած 7, իսկ ճառագայթային բժշկության եւ այրվածքների գիտական կենտրոնում՝ 27 մարդ:

Կարթի ու մսի հետ մկնդեղ, սնդիկ ու նիկել են ուտում

Ինչ է մետաղական ղարտավար քարերը ծածկող բնահողում եւ ղարտավարներից հոսող ջրերում: Իսկ հիշյալ վայրերում կան այգիներ, բանջարանոցներ եւ արտավայրեր, որտեղ արածում են հարյուրավոր ընտանի կենդանիներ: Գյուղական տնտեսություններն էլ իրենց առօրյայում անխուսափելիորեն անձվում են ղարտավարներից եւ դրանցից հոսող ջրերին: Արդյունքում՝ հողի, ջրի, օդի միջոցով ծանր մետաղները ներթափանցում են մարդու օրգանիզմ: Կենտրոնի տնօրեն Արմեն Սաղաթեյանի խոսքերով, հանքային հիմնական տարրերից բացի, այդ բնական վայրերում եւ դրանց հարող տարածքներում անկա են նաեւ երկրորդային տարրեր (տն-

թին ու մսին, որից հետո՝ ներխուժում մարդու օրգանիզմ: Այդ նյութերի ներթափանցումից հետո, առաջին փուլում մարդը չի զգում դրանց ազդեցությունը: Իսկ դրանցից ձերբազատվելու համար բնությունը չունի մաքրման մեխանիզմ: Մասնագետների հավաստմամբ, ծանր մետաղները ներթափանցելով օրգանիզմի մեջ՝ խախտում են կենսաքիմիական հաշվեկշիռը: Խոսքը վերաբերում է օրգանիզմում անկա մետաղների անհրաժեշտ հարաբերակցությանը:

Օրինակ՝ ցինկի եւ ղարտավար բաժնեչափերի վնասակար փոփոխությունը բաղկերի եւ մուտացիաների առաջացման ղարտավար կարող է դառնալ:

Արմեն Սաղաթեյանի ներկայացմամբ՝ ծանր մետաղներ անկա են ոչ միայն կարտավար եւ ղարտավար, այլև բոլոր վայրերում, որտեղ ղարտավար են հանքային արդյունաբերությամբ:

Ավելին՝ ազատվելով հանքային ակտիվորեն շարժվում են հողում, ջրում, ներխուժում են բույսերի մեջ՝ գոյացնելով գերնորմատիվային խտություններ: Հետագոտություններից նաեւ ղարտավարը մշակաբույսերում կան ղարտավարներից բարձր խտություններով սնդիկ, մկնդեղ եւ ցինկ: Ինչը կնշանակի, որ ծանր մետաղները ներխուժել են սնդիկային «շղթայի» մեջ: Մասնագետների խոսքերով, այստեղից էլ ծանր մետաղները «հյուրընկալվում» են կա-

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՂԱԳԱՐՅԱՆ

Գինվորական հանդիսավոր համազգեստը հազած, շքանշանները կրծքին՝ Հովհաննես Ռսկանյանը շտաբում է վանաճորհի ծայրամասում կառուցված հուշարձանի մոտ՝ իր բաժին ծաղիկը դնելու պատերազմում զոհված ընկերների հուշակոթողին:

18 տարեկան էր, երբ դոկտոր ավարտելուց մեկ ամիս անց տեղափոխվեց Երևանի թատերադահլիճը:

Ուսումը շարունակելու փոխարեն՝ իր հասակակիցներից շատերի նման, Հովհաննեսը էլ զենք բռնեց և մասնակցեց Հայաստանի անկախության համար:

«Առաջին գծում եմ ծառայել՝ Արեւմտյան Ռկրահնայում: Չորս ամիս ընկած վիրավորվել եմ մարտի դաշտում», - տարիների հեռավորությունը մոռացության չի մատնել մասնակցածին ղեմ առ ղեմ ելած մարտիկի հիշողությունները: «1943 թվականի նոյեմբերի 27-ը էր: Չորս տեղից ես ծանր վիրավորվեցի: Գերմանացիները գրավել էր, մենք հրաման ստացանք, որ նենտերին միտի փոստից հանենք: Երբ մտանք, գերմանացիները վերեւից ականցները գցում էին մեր գլխին, մենք էլ հրացաններով կոպում էինք, երբ շենքի մեջ ոչ դուր էինք տեսնում, ոչ լուսանում, ծովս էր. մեկը մյուսին խփում էր, իրար չէինք տեսնում: Այդտեղ էլ վիրավորվեցի, գնդակը մարմնիս մեջ մտավ, մինչև ի՞նչ կհանեին այդտեղից, հիմա էլ թեիս կրակեցին», - պատերազմում վնասված թեւն է ցույց տալիս նա:

Հովհաննես Ռսկանյանի համար

«Սոված ամրեն, մենակ թե դա չտեսնես»

Տարիների հեռավորությունը մոռացության չի մատնել պատերազմին դեմ առ դեմ ելած մարտիկի հիշողությունները

Սուրեն Գրիգորյան

Սարգիսիկ

Հովհաննես Ռսկանյան

պատերազմը ավարտվեց 1944 թվականի մայիսի 10-ին: Ես տուն վերադարձա՞մ որդես Հայրենական մեծ պատերազմի երկրորդ կարգի հաշմանդամ:

«Պատերազմի ժամանակ ոչ մի բան չես հիշում, ոմբ որ հատած մարդ լինես, չգիտես՝ ինչ ա կատարվում, որ տեսնում ես կրակահերթի տակ ընկան, մեկի գլուխը ետևեղ մնաց, մեկի ձեռքը՝ մի ուրիշ տեղ: Երբ վայրկյաններին

առնում»: Երբ միակ ցանկությունը երկրի վիճակը բարելավված տեսնելն է. «հասարակություն լինի, արդյաբանություն լավանա, Հայաստանը ես վիճակից դուրս գա, ժողովրդի 80 տոկոսը շատ վատ է ամրում, կցանկանամ, որ փոփոխություն լինի, լավ լինի»: Հովհաննես Ռսկանյանի տարեկից Սուրեն Գրիգորյանի համար էլ պատերազմը ավարտվեց Բեռ-

Հովհաննեսիսյանների հայրը՝ Գրիգոր Հայրապետի Հովհաննեսիսյանը, եղել է Երեւանի հարուստ վաճառականներից մեկը, մահացել է 95 տարեկանում, իսկ մայրը՝ Ելիզավետա Իսահակի Հովհաննեսիսյանը, 97-ում: Ընտանիքում եղել են երեք որդի՝ Հովհաննեսը (1865-1935), Բրիտանիոյի (1867-) և Առաքելը (1873-): Հովհաննես Հովհաննեսիսյանը Երեւանի արական գիմնազիան ավարտելուց հետո բժշկական կրթություն է ստացել Խարկովի, ապա՝ Մոսկվայի համալսարաններում: Հետագայում վիրաբուժության գծով մասնագիտացել է Վիեննայում, Բեռլինում, Փարիզում, Մոսկվայում: 1891թ.-ից որդես բժիշկ աշխատել է Մոսկվայի Գահանգում:

1895թ. Երեւանի քաղաքային վարչության հրավերով վերադարձել է հայրենի ուստան եւ մինչեւ 1907թ. աշխատել քաղաքային հիվանդանոցի տնօրեն: Եղել է նաեւ Հայկական բարեգործական հիվանդանոցի տնօրենը, Քաղաքների միության Երեւանի կոմիտեի բժշկական բաժնի վարիչը, Երեւանի սր. Հոփիսիմե իգական գիմնազիայի բժիշկը, Երեւանի բժշկական միության նախագահության անդամ, Երեւանի քաղաքային դումայի պատգամավոր, Կովկասի հայկական բարեգործական միության Երեւանի բաժանմունքի նախագահը: Հեղինակել է գիտական աշխատություններ եւ գեկուցումներ, եղել ակտիվ հասարակական գործիչ եւ այլն: 1911թ. ժողովական աշխատանքը թողնելուց հետո, Երեւանի կենտրոնում վարձակալել է մի սեփական տուն եւ բացել քաղաքի առաջին 10 մահակալ ունեցող մասնավոր վիրաբուժական հիվանդանոցը՝ կից անբուխորհրավ:

1914թ. Երբ շքեղ սեփական տունը Գահագնի եւ ընդամենը մեկ տարում կառուցել է ճարտա-

Բուշելիկների բռնագրաված բժշկի տունը բժշկության թանգարանի տիտի լինի

Հատուկ «Առավտի» իրավական էջի համար

րադես Բ. Մեհրաբյանը: 1915թ. բժիշկը իր մասնավոր հիվանդանոցը տեղափոխել է Աստաֆյան 39 հասցեում գտնվող իր նորակառույց երկհարկանի տան առաջին հարկը: Երկրորդում բնակվել է ինքը՝ ամուսին բժիշկը: Հիվանդանոցը ունեցել է վիրաբուժական եւ ակնաբուժական բաժանմունքներ: Այն իր կահավորանքով ու հարդարանքով, բժշկական սարքավորումներով ու դեղանյութերով, հիվանդներից ցույց տրվող բուժումով, խնամքով ու սնունդով համարվել է Հայաստանի թիվ մեկ բուժիմնարկը: 1923 թ. հիվանդանոցը եւ շենքը բռնագրավվել է խորհրդային իշխանության կողմից: Բժիշկ Հ. Հովհաննեսիսյանը մահացել է 1935թ., Երեւանում:

բժիշկ կահավորված ու հրաշալի հագեցված, առաջին մասնավոր հիվանդանոցը եւ որակյալ բժշկական օգնություն ցույց տվել համաքաղաքացիներից ու հարեւան շրջանների բնակիչներին, շենքը 1923 թ. բռնագրավվել է Հայաստանի բուշելիկյան կառավարության կողմից, շենքում 1923-44թթ. գործել է Հայաստանում առաջին Տրոտկիսկյան ինստիտուտը կամ ինչո՞ք ժողովուրդը եր անվանում՝ «Մայրիայի հիվանդանոցը», որտեղ շուրջ 20 տարի աշխատել են հայ բժշկության բազմաթիվ երախտավորներ, եւ որը մեծ դեր է կատարել հանրառատությունում մայրիայի եւ այլ տրոտկիսկյան հիվանդությունների վերացման դժվարին խնդրում: Ընթացքում եղել է Երեւանի, այդ տարիների համար

երկրների հետ մշակութային կապերի հայկական ընկերությանը (հետագայում՝ Արտասահմանյան երկրների հետ կապերի հայկական կոմիտե՝ ԱՕԿԿ) եւ մինչեւ այսօր ծառայում է այդ կազմակերպությանը:

Բժշկության ժողովրդական թանգարաններ վաղուց գործում են Գախկին ԽՍՀՄ բոլոր հանրառատություններում՝ Ռուսաստանի Պաշտպանության բոլոր հանրառատություններում, Մերձբայրայան, Միջինասիական եւ Անդրկովկասյան երկրներում, այդ թվում եւ Արթեքում: Երկրներ, որոնց մի մասը նույնիսկ գոյություն չեն ունեցել այն ժամանակ, երբ Հայաստանում արդեն գործում էին անվանի բժիշկներ ու գրվում բժշկական մատյաններ: Աշխարհում քիչ ազգեր կան, որոնք կարող են հղարարանալ այնպիսի գիտական գրավոր հուշարձաններով, ինչպիսիք են Սլիթթար Հեռացու՝ 12-րդ դարում գրած «Ձերմանց միջխորհրդան» գիրքը եւ Ամիրովվաթ Ամասիացու՝ 15-րդ դարում գրած սովորածավալ աշխատությունները՝ «Անգիտաց անդետն» ու «Օգուտ բժշկությանը»:

Հայ բժշկության թանգարան ունենալու դեռքում ի տես աշխարհի կցուցադրվեց դարերի պատմություն ունեցող հայ բժշկության փառավոր վկայությունները հանդիսացող հազարավոր արժեքավոր ցուցանմունքներ, որոնք այսօր ցուցադրվում կամ դառնում են հանրառատության թանգարաններում ու գրադարաններում, ժողովրդական ու ընտանեկան արխիվներում, անհատ անձանց հավաքածուներում եւ Ափյուրում:

Կարծում են, որ առաջարկ կարծանանա ՀՀ կառավարության, առողջապահության, մշակույթի, ինչո՞ք նաեւ կրթության ու գիտության նախարարությունների ուշադրությանը:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՄԻՆԱՍՅԱՆ
բժիշկ

Երեկ Շուշիի ազատագրման 20-ամյակի եւ ընդհանրապես բոլոր հաղթանակների առթիվ, Ara.vot.am-ը գրուցեց գրող, հրատարակախոս Ավարդ Պետրոսյանի հետ: «Ես կարծում եմ, որ այս 20-ամյակը շատ կարեւոր բան է: Այս հաղթանակը, որ բանաստեղծորեն ասում ենք, մեզ դեռ է երրորդ հազարամյակ մտնելուց: Ի վերջո, հսկա կայսրության փլա-

«Պետք չէ կրակելու ռես ասել՝ դարաբաղցի է»

Ավարդ Պետրոսյանն ու մյուս մտավորականները՝ Շուշիի ու հաղթանակների մասին ընդհանրապես

տեսնում այսուցված դեմքս, հոգնած աչքերս, ու հիշում էի ինձ 20 տարի առաջ, երբ երիտասարդ կին էի, ու գուցե այն ժամանակ այնքան էլ լավ չէի գիտակցում, որ իմ ամբողջ կյանքի ու մեր գավակների աչքերին նայելու արդարացունը հենց այս օրն է լինելու»:

Կինոգետ Դավիթ Մուրադյանը մեզ հետ գրուցում ավստաց, որ հանախ օտարները հայերին ու Հայաստանը հիշում են մեզ լատինատառ դժբախտություններով: «10 տարի առաջ իմ գրքերը Լեւոն Խեչոյանի հետ Լիսաբոնում էինք՝ Եվրոպական գրական զննարկի հետ եւ քանի որ քաղաքն անծանոթ էր,

սրտի, աշխարհը մեզ ճանաչում է ավելի շատ դժբախտություններով, իսկ մեզ անհրաժեշտ է ճանաչել ազգային հաջողությունների մեջ»,- Գրեց Մուրադյանը:

Մեր գրուցակիցը համոզված է, որ նախատեսված ինքնուրույն մեջ, որոպիեստե դրանք արդելու վստահություն են ներշնչում. «Այդ իմաստով, իհարկե, այսօր առաջին հերթին հիշում ենք մեր հայրերին ու նրանց հայրերին, ովքեր 1941-45 թվականներին ծանրությունը վերցրին իրենց վրա: Այդ հաղթանակի մեջ հայկական մասնակցությունը, իրոք, եսկան էր, հղարտանալու բան կար, եւ դատահալան չէ, որ էր հաղթանակած զինվորների երեսներն ու թոնները 88 թվականին հավաքեցին Ազատության հրապարակում: Ազգային ինքնավստահություն կար՝ դայանավորված հաղթանակներով, մեր ժողովրդի առաջընթացով, որը հետո դարձավ ազատագրված Շուշի»:

Դավիթ Մուրադյանը մի հարցում վստահ է. «Եթե 20-րդ դարի մեր դատություն կարեւորագույն հանգրվանները նայենք, ազատագրված Շուշին եւ կոնցի Սարդարապատի կողքին: Անընդհատ ատրել ենք մաս-մաս հայրենիք կորցնելով եւ հայրենիք վերադարձնելու հոգեբանական անհրաժեշտությամբ, հետագայում արդելու, ազգերի մրցակցության մեջ ինքն իրեն չկորցնելու ու հավատալու համար շատ կարեւոր էր Շուշիի ազատագրումը: Եվ այս 20-ամյակը ես համարում եմ մեր սերունդի դատական մեղքերում, արդարացումը՝ անցյալի եւ աղաքայի առջեւ»:

ՀՀ վաստակավոր արտիստ, անվանի դերասան, «Ազուխ» թատրոնի գեղարվեստական ղեկավար Երվանդ Մանարյանն ասաց, որ բացարձակ տոնի զգա-

ցողություն չունի: Ընդամենը զանգել է Շուշիի համար կրված իր ընկերներից, այդ թվում՝ ժիրայր Սեֆիրյանից, Միքայել Ադրեսյանից ու մյուսներից, շնորհավորել եւ վերջ:

Մեր հարցին՝ արդյոք կարողանում ենք ճիշտ մատուցել եւ արժեքներ հաղթանակները, դարձնել Մանարյանը դատասխանեց, որ հանախ այլ գործընթացներ են ընթանում, բայց դրանք իրեն հաղթանակներ են հրամցվում, եւ մարդիկ էլ կան թե ակամա ենթարկվում են հրամցվածին: Նրա խոսքով. «Ցավոք սրտի, այդ կարգի հաղթանակները մթազնում են եւ մենք հաղթանակը, որ ժողովրդը տարել է եւ տեր է կանգնել իր դատական անցյալից: Իսկ ամենից վատն այն է, որ սերունդը դատարարելով չենք զբաղված, այլ վատ վարդիտների նման օրը աշխատող, օրը ուտող մարդիկ ենք դարձել, լավագույն դեպքում լթում ենք մեր հայրական տունը ու գնում մի ուրիշ տեղ մի դատարար ավել ուտելու, մի քիչ հանգիստ լինելու համար:

տակների տակ չճանաչեց, որ ամենահեղափոխը եր, մանավանդ ամենամաշտակեկան կինկուն էինք, բայց, այսուհետ ասած, հայկական արտուրը կամ հայկական Ֆեմինիզմը կա, դրա համար հաղթեցինք»,- ասում է հրատարակախոսը:

Տիկին Պետրոսյանը նաեւ միաժամանակ փաստում է՝ հայերը հիվանդացել են, որովհետեւ մարդկանց ըստ ծննդավայրերի են բաժանում. «Դրբերտ Քոչարյանից չեն սիրում, Սերո Արզայանից չեն սիրում: Դա արդարացում չէ, որ կրակելու ռես ասեն՝ դարաբաղցի է եւ վերջ: Դա համարում են անցեղի բան ու հիվանդություն, որից եթե չկարողանանք ազատվել՝ այդ բացիլը ուղղակի կթաղալի մեր ազգը: Անքնաճանաչ սիրում ենք բարերի հետ խաղալ, բայց մոռանում ենք, որ ծննդավայրն ու հայրենիքը տարբեր բաներ են»:

Ավարդ Պետրոսյանը երկն ուներ տոնի զգացողություն եւ շատ հղարտ էր. «Ես երջանիկ եմ: Հենց նոր նայում էի հայելու մեջ,

հյուրանոց հասնելու համար տաքսի նստեցինք: Երբ տեղ հասանք, տաքսու վարորդը հավանաբար տարաշխարհիկ լեզու լսելով, չդիմացավ գայթակղությունը եւ հարցրեց՝ ի՞նչ լեզվով եք խոսում: Երբ իմացավ հայ ենք, ասաց՝ հա՛, մեզ մոտ երկրաշարժ է եղել: Եր մահին մտածեցի, որ, ցավոք

Այ. Սողեդիարյանի անվան օտերայի եւ բալետի ազգային ակադեմիական թատրոնը մայիսի 8-ին հաշտարյանի «Գայանե» բալետային ներկայացմամբ ժամկետից շուտ ավարտեց 2011-12թթ. թատերաշրջանը՝ կառված բեմի հիմնանորոգման աշխատանքների հետ: Թեեւ Գայանեի դերադարով հանդես չեկավ ՀՀ վաստակավոր արտիստ Սոնա Առուստամյանը, այդուհանդերձ, «Առավոտը» առաջին անգամ գրուցի հրավիրեց մասնագետների ու հանդիսատեսի բնորոշմամբ՝ լավագույն «Գայանեից»:

Ավելի քան 20 տարվա բեմական հարուստ կենսագրություն ունեցող բալետի առաջատար արտիստն այժմ զբաղված է թատրոնի խաղացանկային բոլոր ներկայացումներում եւ բալետային խմբի հետ հանդես եւ ելել Եգիպտոսում, Սիրիայում, ԱՄԷ-ում, Թուրքիայում: Ասում են՝ Սոնան բեմական այլ ճակատագիր կարող էր ունենալ, եթե չլիներ իր ցանկությունը, որ երբեք անդաման ծնվի հայրենիքում:

«Դեռես խորհրդային տարիներին ճանաչված ռեժիսոր Լեոնարդ Գատովը, որը այդ շրջանում մեկ անգամ բեմադրեց Էրբուհի-Երեմյան տոնակատարությունը, 1990-ականների սկզբին Կրասնոդարում հիմնեց «Պրեմիերա» ստեղծագործական միավորումը, որում ընդգրկված էին մշակութային 17 ոլորտ, այդ թվում բալետ, օդերա, շոու եւ այլն: 1995-ին Գատովը հրավիրեց Յուրի Գրիգորովիչին, որը Կրասնո-

«Բեմում մահանալ չեն դատարաստվում»

Ասում է ՀՀ վաստակավոր արտիստ Սոնա Առուստամյանը

դարում հիմնեց իր բալետային խումբը: Վերջինս գործում է մինչ այսօր: Բանի որ Գատովը ծանոթ էր հայաստանցի մշակույթի գործիչներին, ինձ եւ ամուսնուն՝ ազգային օտերային թատրոնի գլխավոր նկարիչ Ավետիս Բարսեղյանին, հրավիրեց աշխատանքի: Երկու տարվա ընթացքում ես հասցրի ընդամենը մասնակցել Գրիգորովիչի խորեոգրաֆիայով բեմադրված Հայկովսկու «Կարաոյի լի», Ադանի «ժիգել», Շոստակովիչի «Ոսկե դար» բալետային ներկայացումներին, բայց քանի որ ամուսիններով որոշել էինք, որ մեր երեխան ռես էր Հայաստանում ծնվի, 97 թվականին վերադարձանք»,- դատարաստվում է Սոնա Առուստամյանը:

Բալետի արտիստի համար երկարատե «կյանք ունեցող» արվեստագետից հետաքրքրեցինք՝ իր կարծիքով ինչու են իրեն համարում անեմալավ «Գայանե» եւ

դեռ ինչքան է դատարաստվում շարունակել բեմական կյանքը: Մեր գրուցակիցը դատասխանեց. «Մեր թատրոնում տարբեր խորեոգրաֆներ են բեմադրել «Գայանե», 2000-ականների սկզբին, երբ անվանի բալետայուստեր Վիլեն Գալստյանը վերա-

բեմադրեց իր՝ 1974 թվականի բեմադրությունը, «Գայանեի» մենադարը վստահվեց ինձ, բայց ուզում են հատուկ շեշտել, որ ժամանակին հիշյալ կերպարը հրաշալի են մարմնավորել ՀՀ ժողովրդական արտիստ Էվփիրա Մնացականյանը եւ վաստակավոր արտիստ Լադեժիա Դավթյանը: Ինչ վերաբերում է այն հարցին, թե ինչքան կշարունակվի բեմական կյանքս, դա կախված է իմ քիզիկական հնարավորություններից: Մի բան հաստատ է՝ երբեք չեն սղասի, որ մեկն ասի, թե արդեն լավ չեն նայվում բեմում: Այնուհետ ո՞ր բեմում մահանալ չեն դատարաստվում»:

Հետաքրքրությանը՝ բեմից հեռանալուց հետո արդյոք չի՞ դատարաստվում զբաղվել խորեոգրաֆիայով՝ արդեն որոշեց բալետ-մայստեր, Սոնա Առուստամյանը դատասխանեց. «Ես կարող եմ լինել լավ դերասույց, բայց ոչ խորեոգրաֆ»: Անվանի դերասույց հետաքրքրեցինք, ի վերջո մեզանում ժամանակակից բալետ կա՞՞ նկատի ունենալով վերջերս Ռուդոլֆ Կասառյանի բեմադրած «Գարունը»՝ ըստ Վիվալդիի «Տարվա եղանակների»: Շրջանցելով մեր հարցը՝ դարուհին ասաց. «Հայաստանում արդում ենք մի տեսակ աշխարհից կրթված, վակուումի մեջ: Ասեղծում ենք, ուրախանում մեր ձեռք բերածով եւ վերջ... Այդ արվեստի բոլոր նյութերին հեղաշրջում է ռես էր եւ տաղանավոր անհատներ, բայց ո՞չ քանդողներ»:

ՍԱՄԵԼ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

ԷԶԻ ԳՈՐԾԸՆԿԵՐՆ Է

Ֆինանսային և արհեստագործական տնտեսության ոլորտում 66 կգ բաշային Դոմինանտ Կարդերեսյանը հունահունական ընթացակարգի շարժման համար նվաճեց մարզաձեռն վերջին՝ շորտերի օլիմպիական ուղեգրերը:

Հավաքականի գլխավոր մարզիչ Լեւոն Զուլֆալայանը վաստակած օլիմպիական ուղեգրերի քանակով ընդհանուր առմամբ դժգոհ չէ արդյունքից: Սակայն նաև այս ընթացքում լուրջ մտահոգություններ է ունեցել, որոնց մասին խոսեց «Առավոտի» հետ զրույցի ընթացքում:

- Եվրոպայի առաջնություն, օլիմպիական երեք վարկանշային մրցաշար է շորտ ուղեգիր: Գոհ եմ արդյունքից:
- Օլիմպիական ուղեգրերի քանակի առումով՝ այո: Սակայն մենք լիարժեք չէինք առնվազն մեկով ավելի վարկանշիչ:
- Հավանաբար, նկատի ունեք 55 կգ բաշային կարգը, որում հանդես է գալիս մեր ամենահասակավոր ընթացիկները՝ Ռոման Ամոյանը:
- Այո, ասելիքս հենց նրա մասին է: Ամոյանի հետ ոչ միայն օլիմպիական ուղեգրի, այլև Լոնդոնում մեդալի, այն էլ՝ չեմպիոնական, հույսեր ունեցիք կառավար:

Լեւոն Զուլֆալայանը դժգոհ չէ օլիմպիական շորտ ուղեգրերից

- Սակայն անգամ վարկանշիչ չունեցանք: Ի՞նչ կատարվեց:
- Սկսած Եվրոպայի առաջնությունից՝ Ամոյանին հնարավոր բոլոր տարբերակներով կոտրեցին: Եվրոպայի առաջնությունում հայ մարզասերը տեսավ, թե ինչպես նրան ժողովուրդը գրանցեցին արդյունքում՝ փողոցային կոդի հիշեցնող գոտեմարտում: Դրան հաջորդեց Սոֆիայում անցկացված եվրոպական երկրների վարկանշային մրցաշարը, որտեղ մրցավարները նույն կետերով մեթոդներով Ռոմանին գրկեցին ուղեգրից՝ հաղթանակը նվիրելով նրա բուլղարացի մրցակցին: Հավատացե՛ք, որ դա հոգեբանական շատ ուժեղ հարված է մարզիկին, անգամ, եթե նա օլիմպիական խաղերի բրոնզե մեդալակիր է, աշխարհի ու Եվրոպայի առաջնության մեդալակիր, նույնիսկ, եթե ճանաչվել է Եվրոպայի լավագույն ըմբիշ:

կով, որ նա արդեն ֆինանսային ոլորտում կնվաճի այնքան սղասված օլիմպիական ուղեգիրը:

- Այո: Մենք նրան չտարանք Դինաստան: Սակայն Ամոյանը, որ, իմ համոզմամբ, հիմա էլ իր բաշային կարգում աշխարհի ուժեղագույն ըմբիշներից է, չհասցրեց դուրս գալ այդ վիճակից: Դա ցավալի է, բայց նաև՝ փաստ:
- Այսինքն՝ Լոնդոնում մեր ամենից ավելի սղասված բաշային կարգում ներկայացուցիչ չե՞նք ունենալու:
- Որքան էլ անհավատալի է՝ ոչ:
- Իսկ հնարավոր է, որ այս ընթացքում Ռոմանը հասցնի ծանրանալու է օլիմպիական խաղերի մեկնելու ավելի բարձր բաշային կարգում:
- Եկեք երեակայության գիրքը չընկնե՞ք, որքան էլ դա ցանկալի կամ հաճելի լինի:
- Պարզապես, դժվար է դատելու այնքան օլիմպիական խաղերն

առանց Ռոման Ամոյանի: Իսկապես՝ ոչ մի հույս չկա, անգամ՝ սոփիստիկ բարտի տեսքով, որ ՄՕԿ-ը տալիս է տարբեր երկրներին:

- Ես անձամբ դիմել եմ մեր մարզական ղեկավարությանը այդ ուղղությամբ հնարավոր ամեն քայլ մեռնարկելու խնդրանքով: Բայց հույսը գրեթե զրոյական է: Ամոյանը աշխարհի ուժեղագույն ըմբիշներից մեկն է, ու առանց նրա մասնակցության օլիմպիական խաղերում ըմբշամարտի մրցաշարը այն դիտարկման ու ներկայությունը չի ունենա: Սա միայն իմ համոզմունքն է: Բայց իրավիճակն այնպիսին է, որ նրանից բացի՝ Լոնդոն մեկնելու իրավունքից զրկվել են նաև Ռոմանի կարգի այլ ըմբիշներ էս՝ օլիմպիական խաղերի, աշխարհի ու իրենց աշխարհամասերի չեմպիոններ ու մրցանակակիրներ: Սա է սպորտի դաժան օրենքը եւ դրանից փախչել հնարավոր չէ: Իսկ եթե մեր նշած սոփիստիկ բարտը հանկարծ լինի, Ռոման Ամոյանը հաստատ կմեկնի օլիմպիական խաղերի եւ այնտեղ, չկասկածեք, կադրացուցի, որ աշխարհում լավագույնն է իր բաշային կարգում:

Ա. ՀԱՎՈՐՅԱՆ

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

«Շուշիի ազատագրումը ոչ թե գեներալիկների, այլ ժողովրդի կամքն էր»

Երեկ «Հայելի» ակումբի հյուրերն էին Շուշիի ազատագրումը լուսաբանած լրագրողներ Լեւոն Մարգարյանը՝ «Լրաբեր», «Զինվոր», եւ Վարդան Դեմիրճյանը՝ «Երկիր» թերթերը: Բանախոսները շնորհավորեցին Շուշիի ազատագրման 20-ամյակի առիթով եւ վերհիշեցին ժողովրդի տարիների թողնակցությունները: Մարգարյանը նշեց, որ իր առջեւ խնդիր էր դրված՝ ներկայացնել ոչ թե ժողովրդական զործողությունները, այլ ժողովրդի և զործողության միջև հոգեբանական վիճակը: «Իմ բախտը բերել էր այդ օրերին, քանի որ հնարավորություն ստացա Շահումյան գնալու: Շուշիի գրոհը սկսվել էր, եւ մեր ուղղաթիռը վայրէջք կատարեց Ստեփանակերտի Ֆուտբոլի դաշտում: Հայտնվեցի Արկադի Տեր-Թադևոսյանի շտաբում: Երբ Շուշին ազատագրվեց, անմոռանալի էր այն դրանք, որ քաղաքը մտնելուց ամբողջ գետնը ժողովուրդը ծածկել էր ծաղիկներով»: Լրա մեակերումս՝ Շուշիի ազատագրումը ոչ թե սղասվածների էր, եւ գեներալիկների, այլ ժողովրդի կամքն էր: Լ. Մարգարյանը եղել է բոլոր սահմանամերձ գյուղերում եւ տեսել, թե ինչ բարձր արժանապատվությամբ են զինվորները դիմակայում: Այդ ժամանակ նա թղթակցում էր «Զինվոր» թերթին: Լրագրողը հետաքրքիր դեմք հիշեց. «Կոմանդոսի շտաբում էինք, երկու օր սոված էին մնացել: Այն մորթեցին եւ թոքը դրեցին կրակին: Մի տան մոտացության մատնվելով՝ միայն սկսեց վառվել, եւ էլ վազեցի, որ փրկվեմ: Այդ դրանից մեր գլխավորելով իմքնաթիռ անցավ, եւ զինվորները բազակաճեղքին՝ ՉՏԶՊ, Կոմանդոսն էլ թե՛ Ո՝ վց ՍՈ ՋըՂՎՈՍՈՐՑ, սՏՏՈՐՖ: Ես էլ նրան դատասխանեցի՝ ես թո հավերժ չունեմ, միայն վառվում եմ»:

Վարդան Դեմիրճյանն առանձնացրեց տոնը նշելու երեք հանգամանք: Գրականագետի կարծիքով՝ առաջնահերթը ժողովրդի է հարգանք զոհվածների հիշատակը, երկրորդ՝ խոնարհվեց կրկնվածների եւ սահմանամերձ գյուղերի ժողովրդի առջեւ: «Առանց նրանց աջակցության զորքը չէր հաղթի: Եվ երրորդ՝ ես նախապես ունեմ այն հարցի շուրջ, թե՛ Շուշիի ազատագրման 30-ամյանը մենք կտոնենք որդես վերոհիշ, թե՛ հաղթանակի մշտական զգացում», - ասաց ժողովրդի Դեմիրճյանը: Ազատագրական ժողովրդը լուսաբանած լրագրողը ընդգծեց, որ այդ ժամանակ ֆեռմոնեալ երեւույթ էր թերթերի համար գոյացած հերթը, ինչպես հացի. «Այդ թողնակցություններն ունեին որակական հատկանիշներ, եւ ամենակարեւորը՝ դրանք գրավոր խոսքը դարձնում էին հոգեբանական»:

ԼՈՒԻԾԱ ՍՈՒՔԻԱՍՅԱՆ

«Բարձրաստիճան գինվորականներին զարմացրել էր 2 օրվա ընթացքում հայերի ազատագրած բերդաքաղաքը»

Վստահեցնում է քաղաքագետ Սերգեյ Շաքարյանը

Քաղաքագետ Սերգեյ Շաքարյանը խոսեց Շուշիի ազատագրման քաղաքական ընթացակարգի մասին: Լրա խոսքերով՝ սա հայության տոնն է, որն ունեցել էր քաղաքական աստիճան, ինչն էլ շատ դժվար էր գնահատել, նույնիսկ մինչեւ հիմա՝ 20 տարի անց չի տղավորվել այդ հաղթանակի իրական արժեքը: Շաքարյանի փոխանցմամբ՝ եթե չլինեց Շուշիի ազատագրումը կամ ուշանար, առաջ կվտանգվեց Ստեփանակերտի հայ բնակչության ֆիզիկական գոյատևումը:

Քաղաքագետը հիշեցնում է. «Մինչ մեր հաղթանակը, գրեթե ամեն օր գնդակոծվում էր քաղաքը, ամենուր կային զոհեր, մարդիկ շրջադառնված էին թուրքերով: Անգամ առաջին անգամ ժողովրդի խոնարհությունը մի կերպ էր տեղ հասցվում, այն էլ՝ ուղղաթիռով, որով հետեւ դրանից հուսալի տրանսպորտի միջոց չկար»: Ըստ Շաքարյանի՝ Շուշին ազատագրվեց գրեթե դատարկ մեղքերով:

Արդյոք հայկական քաղաքական մտքին հաջողվե՞ց ճիշտ խաղարկել Շուշիի խաղաքարտը՝ հարցին քաղաքագետը դատասխանեց՝ մինչեւ որոշակի տահը երեւի թե՛ այո. «Քանի որ ընդհանուր բանակցային գործընթացը գնացել է 97 թվի հունվար ամսից, այսինքն՝ երբ Դարաբաղի առաջնորդը եկավ Հայաստանի վարչապետ՝ իրավիճակը փոխվեց»:

Շաքարյանի մեակերումս՝ աշխարհում կան ուժեր, որոնք ձգտում են կասկածի դնել այն փաստը, որ Շուշի քաղաքը հավերժ հայկական է, իսկ այդ գաղափարը, ըստ նրա, դատարկում է Մեթյու Բրայդային. «Բայց մենք ժողովրդից ենք»:

է աբխազների դիրքորոշումը դրսեւորեն», - ասաց քաղաքագետը՝ դառնալով դարձել էր դատարկ, որ թուրքերը որակտիկորեն բացահայտ հայտարարում էին:

Սա էլ իր տատանումներն ունի. քանի որ ՄԱԿ-ի նորմերի համաձայն՝ շրջափակումը եւս դատարկ է, թուրքիան, օգտվելով առիթից, հայտարարել է, որ մասնակցում է հայերի դեմ դատարկման: Թուրքիայի այդ քայլը քաղաքական ընթացակարգում ունեցնում է շրջափակումը կամ Շուշիի ազատագրումից հետո տարբեր երկրների բարձրաստիճան գինվորականներ իրենց զարմանքն էին հայտնել 2 օրվա ընթացքում հայերի ազատագրած բերդաքաղաքի առիթով:

ԵՎԱ ՀԱՎՈՐՅԱՆ

